

Dziecko
**niedostosowane
społecznie**

mgr Katarzyna Nieborak

Termin „niedostosowanie społeczne” stosowany jest w stosunku do osób, których funkcjonowanie społeczne jest zaburzone.

Niedostosowanie społeczne odnosi się do zaburzeń sfery emocjonalno-wolicjonalnej, behawioralnej i osobowości. Przejawia się w postaci trudności w dostosowaniu się do uznanych norm społecznych, zadań życiowych, zaburzonej równowadze poznawczo-uczuciowej, wadliwie zintegrowanych postawach społecznych, nieprzestrzeganiu zasad moralnych, negatywnych lub nieadekwatnych reakcjach na zakazy i nakazy zawarte w przypisanych im rolach społecznych i złym samopoczuciu (Grzegorzewska, 1964, Spionek, 1965, Przetacznik, Susułowska, 1968, Konopnicki, 1971, Lipkowski, 1971, Czapów, 1978, Doroszewska, 1981, Pytka, 1986).

Objawy
**niedostosowania
społecznego**
u dziecka w wieku przedszkolnym

nieumiejętność respektowania norm

niszczenie mienia

stosowanie przemocy

bójki

kradzieże

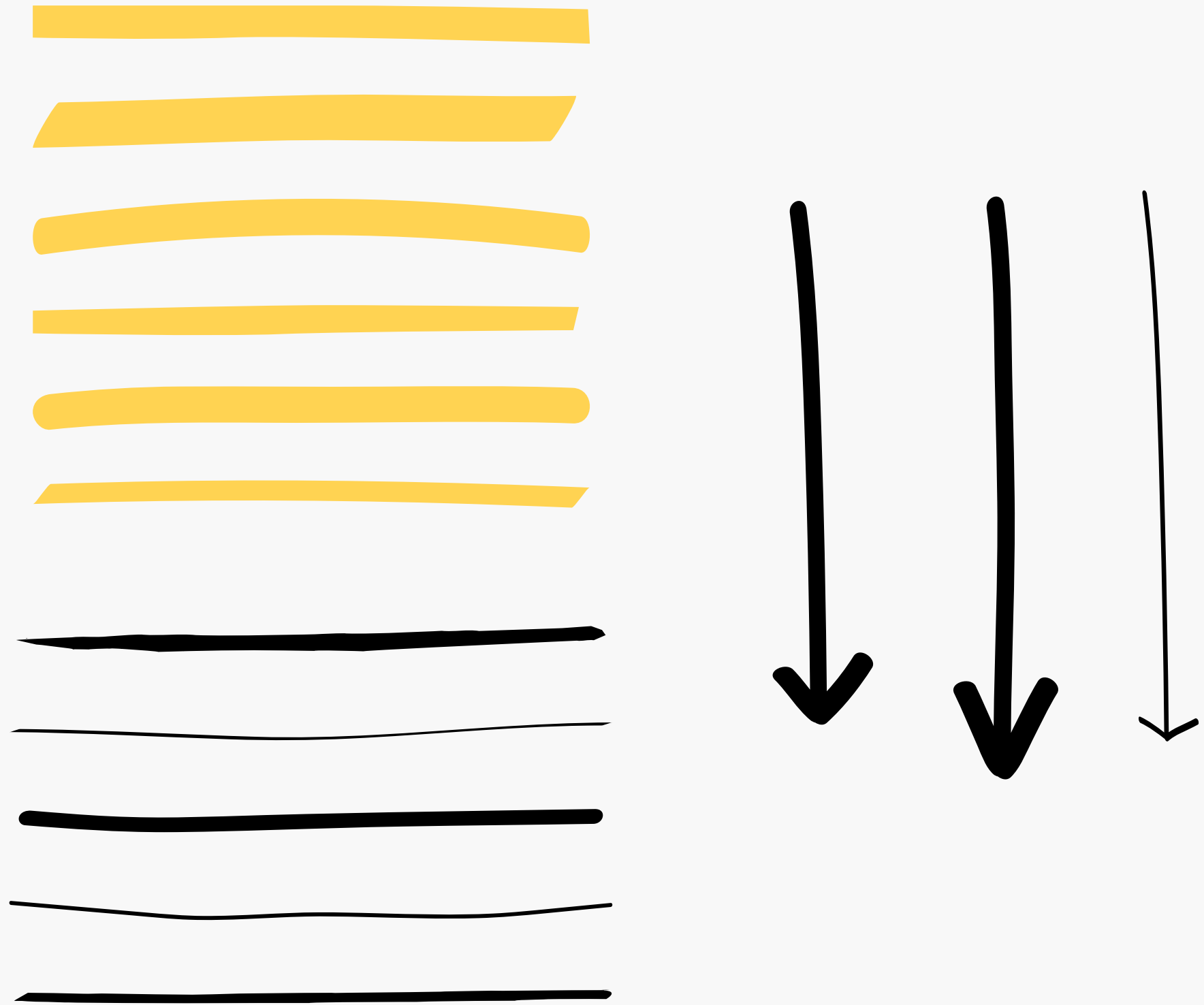
X X

Jako osoby niedostosowane społecznie traktuje się dzieci i młodzież, u których na skutek zaburzeń wewnętrznych lub niekorzystnych warunków środowiskowych występują utrwalone zaburzenia w zachowaniu. Zagrożeni niedostosowaniem społecznym są dzieci i młodzież wychowująca się w warunkach niekorzystnych dla rozwoju psychospołecznego, na który negatywny wpływ wywierają takie środowiska jak: rodzina czy grupa rówieśnicza (Pytka, 2000,).

Niedostosowanie społeczne ujmuje się jako proces, czyli ciąg następujących po sobie zmian, które podlegają dynamice. Cechą specyficzną dla każdego procesu jest etapowość, tzn. przechodzenie z jednej fazy do drugiej.

Czesław Czapów (1978) zaproponował opis zjawiska w formie trzech stadiów przestępczego wykolejenia się:

STADIUM PIERWSZE

- poczucie odrzucenia, frustracji
- reagowanie agresją, buntem,
- narastająca wrogość wobec rodziców i społeczeństwa
- reakcje silnie nieadekwatne do sytuacji
- brak cierpliwości i wytrwałości
  - brak koncentracji uwagi
  - często niekończenie rozpoczętych prac lub wykonywanie ich niedokładnie

STADIUM DRUGIE

- utrwalenie antyspołecznych zachowań
  - bunt wobec wszelkich autorytetów
  - podstawowe potrzeby emocjonalne i społeczne zaspokajane poza domem rodzinnym
    - picie alkoholu
    - zażywanie narkotyków
- wagary, ucieczki z domu
  - kradzieże

STADIUM TRZECIE

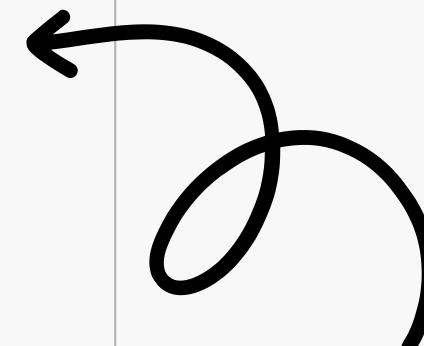
- nawiązywanie kontaktów z grupami przestępczymi, chuligańskimi
- irracjonalna chęć niszczenia przedmiotów
- chęć zadawania bólu innej osobie

Przyczyny

Przyczyn niedostosowania może być wiele. Źródła wymieniają najczęściej takie elementy jak

zaburzenia
wewnętrzne

niekorzystne
warunki
środowiskowe

wychowywanie
się w rodzinie
dysfunkcyjnej

zaburzenia
zachowania

brak
odpowiednich
wzorców
osobowych

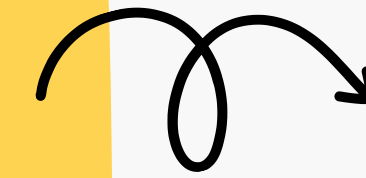
Przyczyny

**niedostosowania społecznego
dzieci w wieku przedszkolnym**

Mutyzm wybiórczy to zaburzenie lękowe, które polega na wybiórczości mówienia. Dokładniej na tym, iż dotknięta nim osoba mówi płynnie i swobodnie w pewnych sytuacjach, gdzie czuje się bezpiecznie, np. w domu, a milczy lub mówi cicho albo tylko pojedyncze słowa w innych sytuacjach społecznych, w których odczuwa lęk, np. w placówkach edukacyjnych lub innych miejscach publicznych. Zwykle diagnozowany jest u dzieci, ale może dotyczyć również młodzieży i dorosłych. Osoby, które boją się mówić, mogą przejawiać to w różny sposób. Jedne nie rozmawiają tylko z obcymi osobami oraz nauczycielami i dziećmi w klasie, inne nawet z rodzin i znajomymi. Każde dziecko ma inny schemat. Wielu z nich dyskomfort sprawia fakt, że ktoś może usłyszeć lub nawet zobaczyć ich podczas rozmowy. Dlatego bacznie obserwują otoczenie i przestają mówić nawet do mamy, kiedy znajdują się w zasięgu słuchu lub wzroku osób, z którymi nie rozmawiają. Często łatwiej im rozmawiać w cztery oczy z rozmówcą, a trudniej, kiedy grupa jest większa.

Mutyzm *wybiórczy*

Objawy

Unika kontaktu
wzrokowego

Z trudnością
używa zwrotów
grzecznościowych

Jest wrażliwe,
również na
uczucia innych

Nie uśmiecha się,
twarz nie wyraża
emocji

Porusza się
sztywno,
w dziwny,
nienaturalny
sposób

Jest dobrym
obserwatorem

Potrzebuje więcej
czasu,
aby udzielić
odpowiedzi
na pytanie

Cechują je wzmożona aktywność i impulsywność połączona z uporem w działaniu. Są skore do bójek, dokuczają innym dzieciom i trudno współpracują z rówieśnikami. Robią dużo zamieszania, są rozbiegane, krzykliwe i pobudzone. Bywają wrażliwe na punkcie swojej osoby. Mogą gwałtownie reagować złością lub płaczem, a w innym przypadku czują lęk lub skrępowane.

Dzieci *nadpobudliwe* w tym z ADHD

Dzieci

agresywno -przemocowe

Są nieufne i wrogo nastawione do innych. Z ogromną trudnością przyswajają obowiązujące normy społeczne. Są skoncentrowane na własnej osobie, zachowują się nieadekwatnie do zaistniałej sytuacji. Narzucają swoje zdanie lub formy zabawy. Swoim zachowaniem wywołują konflikty. Naśmiewają się i dokuczają rówieśnikom, niszczą i psują przedmioty, dochodzi nawet do tego, że dręczą zwierzęta. Często pierwsze atakują – bez powodu. Krzywdzenie i zadawanie bólu sprawia im przyjemność.

Diagnoza w Poradni

Dziecko niedostosowane społecznie lub zagrożone niedostosowaniem społecznym uzyskuje orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego na mocy decyzji Zespołu orzekającego, działającego w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Moc profilaktyki

X

X

Wczesna profilaktyka, praca z małymi dziećmi jest nie tylko skuteczna i tania, ale przede wszystkim niesłychanie wdzięczna. Jej efekty są widoczne już po miesiącu oddziaływań. Niestety, dopóki nie ma znacznej poprawy sytuacji rodzinnej, często są one nietrwałe.

Tymczasem, aby rodziny marginalizowane zaczęły samodzielnie rozwiązywać swoje problemy, a rodzice stali się realnym oparciem dla swoich dzieci, często potrzeba wielu długich lat intensywnej pracy.

Pomimo to wczesna profilaktyka oparta na wspieraniu wszystkich członków rodziny jest najskuteczniejszą drogą do zapobiegania dramatycznym skutkom niedostosowania społecznego w przyszłości.

Bibliografia

Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r., poz. 1327)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2015 r., poz. 1113)

Rozporządzenie Ministra Edukacji z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2012 r., poz. 977)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. z 2013 r., poz. 532)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. z 2012 r., poz. 204)

Bibliografia

Czapów, C. (1978). Wychowanie resocjalizujące. Elementy metodyki i diagnostyki. Warszawa: PWN.

Pytka, L. (2000). Pedagogika resocjalizacyjna. Wybrane zagadnienia teoretyczne, diagnostyczne i metodyczne. Warszawa: Wydawnictwo APS.

<https://monitorprzedszkola.pl/artukul/zagrozenie-niedostosowaniem-spoiecznym-paleta-barw-i-odcieni> [dostęp: 02.11.2021]